

**ЕКОНОМІКА ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ
ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

УДК 637.1:339.13(477.44)

**ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ
ПРОБЛЕМИ МОЛОЧНОЇ
ГАЛУЗІ У ВІННИЦЬКОМУ
РЕГІОНІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА
МОЛОКА ©**

І. В. ВЛАСЕНКО,
доктор економічних наук,
доцент кафедри менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності,
готельно-ресторанної справи та туризму,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)

Досліджено сучасний стан виробництва молока у Вінницькій області. Виявлено основні проблеми галузі та визначено шляхи підвищення ефективності діяльності підприємств молочної промисловості в сучасних умовах господарювання. Проаналізовано причини та наслідки зростання виробництва молока в дрібних господарствах, приватному секторі з одночасним зменшенням кількості молока, що виробляється сільськогосподарськими підприємствами. Розглянуто основні причини низького рівня санітарно-виробничої культури та технологій виробництва молока, які призводять до недоодержання виробниками коштів від його реалізації, а споживачами – високоякісної продукції. Окреслено основні напрямки, які необхідно здійснити для подолання кризи.

Ключові слова: виробництво молока, безпечність продукції, молокопереробні підприємства, екологічно чиста продукція.

Табл. 2. Літ. 11.

Постановка проблеми. Сучасна стратегія соціально-економічного розвитку України передбачає нарощування агропромислового потенціалу країни.

Перехід України до ринкової економіки, вступ до Світової організації торгівлі, Європейська інтеграція гостро ставить питання якості продуктів харчування та наближення їх вимог до світових стандартів. Якість є найважливішим фактором підвищення рівня життя населення, економічної, соціальної і екологічної безпеки. Згідно з класифікацією експертів ФАО ООН молоко належить до найцінніших продуктів харчування людини, яке необхідне для забезпечення здоров'я. Молочна галузь є традиційною не тільки для Вінницької області, але й для багатьох регіонів України.

Ефективний розвиток молокопереробної галузі безпосередньо залежить від стану молочного скотарства, у якому, на жаль, за останні роки спостерігаються негативні тенденції.

Скорочення поголів'я молочної худоби, незважаючи на зростаючу динаміку показника продуктивності корів, призводить до постійного зменшення обсягів виробництва молочної сировини усіма категоріями господарств. Зменшення обсягів виробництва молока-сировини спричиняє посилення конкуренції серед молокопереробних підприємств на ринку молочної сировини та зростання закупівельної ціни молока. Варто зазначити, що обсяги виробництва молока не забезпечують продуктової безпеки країни. Тому проблеми, які ми намагаємося окреслити, торкаються ринку молока в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значна увага дослідженню проблемних питань молочної галузі та пошуку шляхів їх вирішення приділялась у працях вітчизняних науковців та практиків: В. Бондаренка [1], О. Лакішика [2], В. Саблука [3], В. Власенка [4], І. Власенко [5, 6], І. Власенка [7,8], Л. Іванова [6], І. Завгородньої [10] та ін. Проте ситуація в галузі постійно змінюється, актуалізуючи необхідність проведення нових досліджень.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз стану виробництва молока у Вінницькій області, оцінка проблем молочної галузі та визначення напрямів щодо перебудови цієї сфери економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним із донорів молока і молочної продукції була і залишається Вінницька область, яка серед областей України займає 1-е місце за обсягами виробництва [8, 9]. Кризові явища, що охопили економіку агропромислового комплексу, особливо вплинули на розвиток молочного скотарства в господарствах суспільного та приватного сектору (табл. 1).

Таблиця 1

**Виробництво молока за категоріями господарств Вінницької області,
тис. тонн***

Категорії господарств	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	Січень 2016 р.
Усі категорії господарств	847,1	856,6	852,2	868,4	52,9
в т. ч.: сільськогосподарські підприємства	152,0	168,0	178,0	193,0	14,8
господарства населення	695,1	688,6	674,2	675,4	38,1
Питома вага господарств населення, %	82,1	80,4	79,1	80,1	72,0

*Розраховано на основі даних ДКСУ

У господарствах населення за 2015 р. вироблялось 80,1% молока. Така тенденція свідчить, перш за все, про кризу в молочному тваринництві та створює проблеми для розвитку молочної галузі, оскільки виникає питання забезпечення переробних підприємств якісною сировиною. Забезпечити необхідну якість виробленого молока сьогодні можуть лише сільськогосподарські підприємства, у яких здійснюється механічне доїння, очистка та охолодження молока. Селянин не має ні умов, ні можливостей забезпечити необхідний технологічний процес

виробництва молока. Особливістю такого виробництва є низька якість молочної сировини, що здебільшого відповідає II сорту. Така продукція не завжди задовольняє переробників, адже придатна для виробництва далеко не всіх видів молочної продукції. Тому значна частка молока, виробленого у домогосподарствах, не надходить на переробку, а залишається для внутрішніх потреб сільського населення. Як свідчить світовий досвід, розвиток молочної галузі безпосередньо пов'язаний з виробництвом молока в крупних фермерських господарствах (великотоварне виробництво). В Україні на сьогоднішній день спостерігається протилежна ситуація: зростає виробництво молока в дрібних господарствах, приватному секторі та зменшується кількість молока, що вироблене сільськогосподарськими підприємствами. Існуючий перерозподіл виробництва молока між різними категоріями господарств створив передумови до незначного загострення конкуренції між виробниками молока з низьким рівнем інтенсивності. Зниження кількості молочної стада спостерігається як у приватному секторі, так і в сільськогосподарських підприємствах, де нині зосереджено менше чверті корів.

Одже, на даний час основними виробниками молока в регіоні є особисті селянські господарства населення, а кон'юнктура ринку молока з точки зору його пропозиції в області формується масою дрібних господарств. За правилами, діючими у Європейському союзі молоко від приватних господарств не може бути прийняте на переробку. В країнах Євросоюзу на молокозаводи поступає молоко лише від фермерських господарств, які мають відповідні ліцензії, а це можливо лише у випадку, коли фермер утримує 100 і більше корів, оскільки саме тоді можна застосувати відповідні технічні регламенти щодо якості і безпечності продукції. Згідно ДСТУ 3662-97 "Молоко коров'яче незбиране. Вимоги при закупівлі" (зміна №1 від 01.08.2007 р.), загальне бактеріальне обсяння молока гатунку екстра при передачі на переробку повинно становити ≤ 100 тис. КУО/см³ і вмістом соматичних клітин ≤ 400 тис/см³, а саме цей гатунок відповідає європейським вимогам.

Першочергова вимога до країн учасників СОТ щодо продовольчої сировини та продуктів харчування є гарантування їх якості та безпечності.

Зважаючи на це, жодне молокопереробне підприємство не може бути атестоване міжнародною комісією на предмет експорту своєї продукції. При атестації молокопереробних підприємств обов'язково враховується атестація сировинної зони. Атестація ферм з виробництва молока, приймальних пунктів – це важлива проблема, яка постає перед виробниками молока і молочних продуктів у зв'язку із входженням до СОТ. Звичайно, щоб вирішити цю проблему слід чітко знати міжнародні вимоги щодо атестації ферм. Згідно розглянутих нормативно-правових актів ДСТУ 3662-97 (зміна №1 від 01.08.2007 р.) у 2014 році з усього об'єму молока Літинського заводу Вінницької області, прийнятого на переробку, лише 5,6% складало молоко "екстра" та 32,9% вищого гатунку, що відповідає середній якості за стандартами ЄС, а решта (майже 62 %) вважається непридатним для переробки. В цілому по Україні у 2015 році з усього обсягу молока (4251,2 тис. тонн), прийнятого на переробку, лише 6% є молоко "екстра" та 23% - вищий гатунок. Решта (майже 71%) вважається непридатним для переробки. Низька якість молока ускладнює виробництво якісної та безпечної молочної продукції, знижує її конкурентоспроможність.

Тим споживачам, які вважають, що домашнє молоко є найкращим у світі, Угода з ЄС не загрожує. В Україні знайдено формулу – домашнє молоко, сир, сало, вироблене в домашніх умовах, може продаватися безпосередньо виробником на базарах в радіусі 50 км від вироблення цієї продукції.

За результатами досліджень, у багатьох господарствах регіону із-за низького рівня санітарно-виробничої культури та технологій все ще немає належних зрушень щодо забезпечення якості та безпечності молока. Це призводить до недоодержання виробниками коштів від його реалізації, а споживачами – високоякісної продукції. Покращення якості продукції – важливий напрямок інтенсивного розвитку економіки, джерело економічного росту та ефективності суспільного виробництва.

Варто звернути увагу на те, що в Україні не контролюється точка замерзання молока. Цей показник дає змогу встановити факт фальсифікації молока. Оскільки останніми роками почастишали такі випадки, а ефективний метод визначення фальсифікації залишається поза контролем держави, на молокопереробні заводи часто надходить фальсифіковане молоко, що призводить до невідповідності виробленої з нього молокопродукції вимогам якості та безпечності. Таким чином, ця прогалина у державному контролі є ще однією причиною низької якості вітчизняної молокопродукції (табл. 2.).

Таблиця 2.

**Порівняльна характеристика показників якості молока
за вимогами України та країн ЄС***

Показник	ЄС (Постанова № 853/2004)	Україна (ДСТУ 3662-97)		
		Вищий гатунок	Перший гатунок	Другий гатунок
Бактеріальне обсіменіння, тис./см ³	100	300	500	3000
Соматичні клітини, тис./см ³	400	400	600	800
Точка замерзання	- 0,52 °С	не контролюється		
Масова частка сухих речовин	-	>11,8	> 11,5	> 10,6

Особливо небезпечним є споживання молока, виробленого у господарствах населення, оскільки таке молоко практично не проходить ніякого контролю. Ситуація у цій категорії господарств ускладнюється ще і відсутністю інформації про стан забруднення земель, кормів тощо.

Враховуючи досвід розвинутих країн на шляху до виробництва екологічно чистої продукції та її безпеки виділимо основні заходи, які необхідно здійснити в Україні: прийняття Закону про екологічне сільське господарство; виділення екологічно чистих територій; створення центру по екологічному сільському господарству; підбір та застосування екологічно безпечних технологій, видів техніки та систем ведення тваринництва для виробництва екологічно чистої продукції; підготовка спеціалістів по виробництву цієї продукції; інформування споживачів; розширення наукових досліджень з екологічних аспектів сільського господарства тощо.

Для підтвердження екологічного статусу своєї продукції виробники, переробники та продавці повинні проходити екосертифікацію, якою підтверджувалась би відповідність виробництва і продукції певним нормам, закріпленим у стандартах екологічного виробництва. Для цього необхідно створити єдині національні стандарти (узгоджені з Європейськими), які регламентуватимуть як вимоги до екологічно чистої сільськогосподарської та харчової продукції, так і до

процесів її виробництва та екологічного ведення сільського господарства. Крім того, на думку автора, доцільним є створення єдиного сертифікаційного знаку національного екомаркування, дозвіл на використання якого могли б видавати органи з сертифікації, відповідним чином акредитовані. Але знову ж таки, населення має бути чітко проінформоване про значення екомаркування і має не плутати з рекламним слоганом "Екомаркет – економний супермаркет", який у свідомості великої частки споживачів закріпив думку, що "еко- " означає економний.

Актуальності для вітчизняних переробних підприємств набуває запровадження Hazard Analysis and Critical Control Points (НАССР). Втілення цієї системи на підприємстві гарантує безпечність вироблених харчових продуктів, а також підвищує їх конкурентоспроможність на вітчизняному та міжнародному ринку.

Властива для України система перевірки безпеки і якості продуктів харчування орієнтована на кінцевий результат. А саме, аналізу підлягають окремі зразки продукту, що вибрані контролером. У випадку отримання результатів, що підтверджують доброякісність продукції, реалізації підлягає вся партія. Проте, такий підхід не гарантує цілковитої безпеки та абсолютної якості цієї продукції. Принципово інші положення щодо безпеки продуктів харчування, які є обов'язковими для країн ЄС, викладені в директивах Ради європейського співробітництва НАССР.

В основі системи НАССР лежить оцінка небезпек, які можуть впливати на харчовий продукт у процесі його виробництва, зберігання, реалізації та використання. Серед таких небезпек можуть бути як мікроорганізми, так і хімічні сполуки, що є актуальним для нашої країни. Система НАССР пропонує поділити увесь процес виробництва на блоки і впровадити систему контролю за потенційними "ризиками" на кожній з цих ділянок. Детальний аналіз "ризиків", кваліфіковане і відповідальне виконання операцій кожним спеціалістом харчового підприємства та документація усіх заходів дозволять звести ймовірність виробництва недоброякісного продукту до мінімуму, практично до нуля.

У Вінницькій області лише на трьох молокопереробних підприємствах розробляються і впроваджуються системи управління якістю відповідно до вимог ДСТУ ISO 9001-2009 "Системи управління якістю. Вимоги" та системи управління безпечністю харчових продуктів (СУБХП) на основі принципів НАССР (ДЕСТ 4161-2003 "Системи управління безпечністю харчових продуктів. Вимоги"). До них відносяться: ПАТ "Вапнярський молокозавод", ПАТ "Літинський молокозавод" та ПАТ "Тульчинський молокозавод".

Виробництво екологічно чистої продовольчої продукції має стати вагомим чинником конкурентоспроможності сільськогосподарських і харчових підприємств як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Тому, необхідно проводити цілеспрямовану екологізацію виробництва сільськогосподарської сировини, переробки, пакування і доставки до споживачів високоякісного продовольства.

Вінницька область є одним із потенційних регіонів України, придатних для виробництва екологічно чистої продукції. Природні і соціальні її особливості (аграрна направленість промисловості, переважання сільського населення над

міським) передбачає надання переваги розвитку агропромислового сектора та залучення в цей сектор новітніх технологій, виробництво екологічно чистих продуктів, зменшення навантаження на природу, відтворення екологічної рівноваги в біосфері області. Перед виробниками молочної сировини і переробниками виникають проблеми забезпечення конкурентоспроможної безпечної та якісної продукції. Цього вимагають умови сьогодення, адже Україна послідовно інтегрується у Європейське та міжнародне співтовариство, вступила до Світової організації торгівлі і у нинішніх умовах сільськогосподарські товаровиробники мають опанувати за короткий проміжок часу сучасні технології, які б відповідали міжнародним стандартам.

Вагомою проблемою, що призводить до погіршення якості молочної продукції в Україні, є дефіцит молока-сировини. Для ефективної роботи молокопереробних заводів необхідне максимальне завантаження технологічних ліній. Оскільки в країні з кожним роком обсяг виробленого молока скорочується, переробники гостро відчують потребу в сировині. Через її дефіцит молокопереробні підприємства змушені приймати молоко з високою бактеріальною забрудненістю (3-4 млн./см³).

Основна причина низької якості української молочної продукції, якою є, на нашу думку, концентрація виробництва молока в особистих селянських господарствах, тісно взаємопов'язана з окресленими проблемами – дефіцитом сировини та недостатнім державним контролем за дотриманням вимог щодо якості й безпечності продукції. Переважне виробництво молока у домогосподарствах населення зумовлює суттєві сезонні коливання обсягів виробництва молока, до того ж ускладнюється прогнозування обсягів виробництва, що спричиняє проблему дефіциту сировини для молокопереробних підприємств. Також ускладнюється можливість управління розвитком галузі та здійснення державного контролю за якістю виробленого молока. Отже, доки виробництво молока в основному концентруватиметься здебільшого в особистих селянських господарствах, доти якість вітчизняного молока, а отже, й молокопродуктів, які з нього виготовляються, залишатиметься низькою.

Потрібно сказати, що перспективи є. Державою здійснюється постійна робота над відкриттям нових ринків для українських виробників. Зокрема у 2015 році відкрито нові ринки Китаю та Марокко. Отримано дозвіл на експорт молочної продукції до ЄС. Відбулася переорієнтація української продукції з російського ринку на інші – зокрема до країн Азії, Африки та Європи. За минулий рік українськими компаніями було експортовано на зовнішні ринки молочної продукції на загальну суму \$214,4 млн.

Відтак, за інформацією митних органів, за 12 місяців минулого року найбільше молочних продуктів експортовано до Казахстану (\$25,9 млн.), Молдови (\$17,2 млн.), Грузії (\$13 млн.), Азербайджану (\$11,6 млн.) та Бангладеш (\$10,9 млн.). Міжнародні ринки молочної продукції відкривають значні можливості для диверсифікації виробництва молочної продукції, нарощування її виробництва, збільшення доходів як товаровиробників, так і держави.

Для подолання окреслених проблем ми вважаємо за доцільне здійснення таких якісних змін:

- запровадження державної підтримки виробників молока з метою нарощення якісної сировинної бази для молокопереробних підприємств (створення ефективної системи пільг та дотацій для сільськогосподарських підприємств виробників молока та населення);

- розробки заходів, спрямованих на підвищення якості молока - сировини від господарств населення (оснащення спеціалізованих пунктів прийому молока та контролю якості, придбання та використання сучасного доїльного та холодильного обладнання);

- впровадження у виробництво сучасних високоефективних технологій, високопродуктивних порід і типів худоби, новітніх досягнень світової науки і техніки.

В аграрному секторі України відбуваються глибокі реформи, за результатами яких страждають дрібні товаровиробники. Це проявляється в недостатньому доступі до засобів виробництва та неефективній організації збуту продукції. У зв'язку зі складною економічною та політичною ситуаціями в державі, цим підприємствам доводиться шукати шляхи самоорганізації і самопомоги, щоб вижити в умовах гострої конкуренції з боку великих агрохолдингів. Найбільш оптимальним напрямом вирішення проблеми отримання сировини в достатній кількості та належної якості вітчизняні експерти та виробники вбачають у інвестування в розвиток власної сировинної бази шляхом створення сучасних молочних ферм, де прерогатива належатиме крупним холдингам та/або шляхом консолідації з постачальниками сировини. Розширенню інтегрованих сільськогосподарських формувань з метою покращення показників молочного тваринництва як на національному, так і на регіональному рівнях, покликана Галузева програма розвитку молочного скотарства України.

Великотоварні сільськогосподарські підприємства спроможні забезпечити високу якість молока завдяки належній первинній обробці молока, відповідним санітарно-гігієнічним умовам на молочних фермах та зниженню частки людської праці у технологічному процесі виробництва внаслідок механізації та автоматизації процесів доїння, годування тощо. За рахунок більших фінансових можливостей великі сільськогосподарські підприємства можуть впроваджувати досягнення науково-технічного прогресу та інноваційні технології для підвищення якості молока, переймати зарубіжний досвід забезпечення високої якості. Крім того, за виробництва молока у великих господарствах полегшується контроль якості молока державою.

Висновки. Виробництво молока повинно стати прибутковою конкурентоспроможною галуззю, однак цей процес є тривалим і потребує інвестиційних витрат. Передусім у реконструкцію приміщень ферм та якісне покращення породного складу молочного стада, а також модернізацію й оновлення доїльних систем та обладнання для оптимізованої годівлі тварин.

Якість молока повинна жорстко контролюватися державою, зокрема вважаємо за доцільне переглянути існуючий ДСТУ 3662-97 "Молоко коров'яче незбиране. Вимоги при закупівлі" щодо відповідності вимогам сучасних європейських стандартів. Оскільки вітчизняна молокопродукція зарекомендувала себе як продукція низької якості, то на даному етапі необхідне відродження іміджу якості вітчизняного молока та молокопродукції за допомогою маркетингових засобів.

Побудувати в Україні конкурентоспроможну модель можна лише за умов формування оптимального співвідношення частки приватних господарств населення, сімейних ферм і спеціалізованих великотоварних господарств, що забезпечить зниження собівартості молока і встановлення розумної ціни за рахунок вищої якості продукції.

Список використаних джерел

1. Бондаренко В. М. Розвиток ефективного виробництва молока та його промислової переробки в Україні /В. М. Бондаренко //Економіка АПК. – 2008. – № 5. – С. 61-64.
2. Лакішик О. В. Стан і перспективи експорту молока та молокопродуктів / О. В. Лакішик // Економіка АПК. – 2008. – № 3. – С. 136-141.
3. Про молоко в Україні і світі... [Розмова з директором Національного наукового центру "Інститут аграрної економіки" академіком П.Т. Саблуком]/ Т. Антоненко // Молочна промисловість. – 2009. – № 1. – С. 11-21.
4. Власенко В.В. Нові системи управління якістю та безпекою молока-сировини /В. В. Власенко, І. Г.Власенко, Н. В. Новгородська, Л. М. Крижак, Є.А. Гусак //Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету Серія: Сільськогосподарські науки Випуск 1(71) 2013.- С. 126-129.
5. Власенко І. Г. Стан світового ринку молока і молочної продукції та особливості його формування в Україні /І.Г.Власенко //Інноваційна економіка. Всеукраїнський науково-виробничий журнал 1, 2013 (39).-С. 38 – 41.
6. Власенко І. Г. Нові системи управління якістю продукції, що запроваджує сучасна світова харчова промисловість /І.Г.Власенко //Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З.Гжицького. - Том 15. - № 1 (55), частина 3, серія "Харчові технології", Львів, 2013. - С. 49–55.
7. Власенко І.В. Еколого - економічна безпека виробництва продовольства/І.В. Власенко// Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З.Гжицького. - серія "Економічні науки", -2011.- №4(30).-Т.13.-Ч3-С. 55-60.
8. Власенко І.В. Можливості потенціалу агросфери України в забезпеченні продовольчої безпеки / І.В.Власенко// Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету - Серія: Економічні науки.-2012.-Вип.1 (56).- Т. 2.-С.117-121.
- 9.Іванова Л. С. Стан та розвиток ринку молока і молокопродуктів після вступу України до СОТ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/>
10. Завгородня І. В. Проблеми молочної промисловості та перспективи розвитку /І.В. Завгородня //Одеська національна академія харчових технологій: Економіка промисловості [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://www.rusnauka.com/11_EISN_2010/Economics/64099.doc.htm.
11. Статистичний бюлетень "Виробництво промислової продукції за видами в Україні" за січень–грудень 2014р. /Державна служба статистики [Електронний ресурс].– Режим доступу <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Список джерел в транслітерації / References

1. Bondarenko V. M. Rozvy`tok efekty`vnogo vy`robny`chtva moloka ta jogo promy`slovoyi pererobky` v Ukrayini /V. M. Bondarenko //Ekonomika APK. – 2008. – # 5. – s. 61-64.
2. Lakishy`k O. V. Stan i perspekty`vy` eksportu moloka ta molokoproduktiv / O. V. Lakishy`k // Ekonomika APK. – 2008. – # 3. – s. 136-141.
3. Pro moloko v Ukrayini i sviti... [Rozмова z dy`rektorom Nacional`nogo naukovogo centru "Insty`tut agrarnoyi ekonomiky`" akademikom P.T. Sablukom]/ T. Antonenko // Molochna promy`slovist`. – 2009. – # 1. – s. 11-21.
4. Vlasenko V.V. Novi sy`stemy` upravlinnya yakisty` ta bezpekoyu moloka-sy`rovy`ny` /V. V. Vlasenko, I. G.Vlasenko, N. V. Novgorods`ka, L. M. Kry`zhak, Ye.A. Gusak //Zbirny`k naukovy`x prac` Vinny`cz`kogo nacional`nogo agrarnogo universy`tetu Seriya: Sil`s`kogospodars`ki nauky` Vy`pusk 1(71) 2013.- S. 126-129.
5. Vlasenko I. G. Stan svitovogo ry`nku moloka i molochnoyi produkciyi ta osobly`vosti jogo formuvannya v Ukrayini /I.G.Vlasenko //Innovacijna ekonomika. Vseukrayins`ky`j naukovo-vy`robny`chy`j zhurnal 1, 2013 (39).-S. 38 – 41.
6. Vlasenko I. G. Novi sy`stemy` upravlinnya yakisty` produkciyi, shho zaprovadzhuye suchasna svitova xarchova promy`slovist` /I.G.Vlasenko //Naukovy`j visny`k L`vivs`kogo nacional`nogo universy`tetu vetery`narnoyi medy`cy`ny` ta biotexnologij imeni S.Z.Gzhy`cz`kogo. - Tom 15. - # 1 (55), chasty`na 3, seriya "Xarchovi tehnologiji", L`viv, 2013. - S. 49–55.
7. Vlasenko I.V. Ekologo - ekonomichna bezpeka vy`robny`chtva prodovol`stva/I.V. Vlasenko// Naukovy`j visny`k L`vivs`kogo nacional`nogo universy`tetu vetery`narnoyi medy`cy`ny` ta biotexnologij imeni S.Z.Gzhy`cz`kogo. - seriya "Ekonomichni nauky`", -2011.-#4(30).-T.13.-Ch3-S.55-60.
8. Vlasenko I.V. Mozhly`vosti potencialu agrosfery` Ukrayiny` v zabezpechenni prodovol`choyi bezpeky` / I.V.Vlasenko// Zbirny`k naukovy`x prac` Vinny`cz`kogo nacional`nogo agrarnogo universy`tetu - Seriya: Ekonomichni nauky`. -2012.-Vy`p.1 (56).- T. 2.-S.117-121.
- 9.Ivanova L. S. Stan ta rozvy`tok ry`nku moloka i molokoproduktiv pislya vstupu Ukrayiny` do SOT [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu: <http://www.economy.nayka.com.ua/>
10. Zavgorodnya I. V. Problemy` molochnoyi promy`slovosti ta perspekty`vy` rozvy`tku /I.V. Zavgorodnya //Odes`ka nacional`na akademiya xarchovy`x tehnologij: Ekonomika promy`slovosti [Elektronny`j resurs].– Rezhy`m dostupu: http://www.rusnauka.com/11_EISN_2010/Economics/64099.doc.htm.
11. Staty`sty`chny`j byuletен` "Vy`robny`chtvo promy`slovoyi produkciyi za vy`damy` v Ukrayini" za sichen`–gruden` 2014r. /Derzhavna sluzhba staty`sty`ky` [Elektronny`j resurs].– Rezhy`m dostupu <http://www.ukrstat.gov.ua>.

**ANNOTATION
ECOLOGICAL AND ECONOMIC PROBLEMS OF THE DAIRY SECTOR
IN VINNYTSIA REGION AND PROSPECTS OF MILK PRODUCTION
DEVELOPMENT**

VLASENKO Ivan,
*Doctor of Economic Sciences,
Associate Professor of the Department of Management of Foreign Economic
Activity, Hotel and Restaurant Business and Tourism,
Vinnytsia National Agrarian University
(Vinnytsia)*

The modern state of milk production in Vinnytsia region is examined. The basic problems of the industry are revealed and ways of improving the efficiency of the dairy industry in the current economic conditions are determined. The reasons and consequences of the increase in production of milk in small farms, the private sector, while decreasing the amount of milk produced by agricultural enterprises are analyzed. The main reasons for the low level of sanitary production culture and technology of milk production, leading to underobtaining of funds from its implementation by manufacturers, and high quality products by consumers are studied. The basic directions to be taken to overcome the crisis are given.

Keywords: milk production, safety products, dairy plants, environmentally clean production.

Tabl. 2. Lit 11.

**АННОТАЦИЯ
ЭКОЛОГО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ МОЛОЧНОЙ ОТРАСЛИ В
ВИННИЦКОМ РЕГИОНЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ПРОИЗВОДСТВА
МОЛОКА**

ВЛАСЕНКО Иван Владимирович,
*доктор экономических наук, доцент
кафедры менеджмента внешнеэкономической деятельности,
гостинично - ресторанного дела и туризма,
Винницкий национальный аграрный университет
(г. Винница)*

Исследовано современное состояние производства молока в Винницкой области. Выявлены основные проблемы отрасли и определены пути повышения эффективности деятельности предприятий молочной промышленности в современных условиях хозяйствования. Проанализированы причины и последствия роста производства молока в мелких хозяйствах, частном секторе с одновременным уменьшением количества молока, производимого сельскохозяйственными предприятиями. Рассмотрены основные причины низкого уровня санитарно-производственной культуры и технологий производства молока, которые приводят к недополучению производителями средств от его реализации, а потребителями - высококачественной продукции. Определены основные направления, которые необходимо осуществить для преодоления кризиса.

Ключевые слова: производство молока, безопасность продукции, молокоперерабатывающие предприятия, экологически чистая продукция.

Табл. 2. Лит. 11.

Інформація про автора

ВЛАСЕНКО Іван Володимирович - доктор економічних наук, доцент кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, готельно-ресторанної справи та туризму, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Пирогова 3, e - mail: vlasenkovanya@ mail.ru)

VLASENKO Ivan - Doctor of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Management of Foreign Economic Activity, Hotel and Restaurant Business and Tourism, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, Pirogov str. 3, e - mail: vlasenkovanya@ mail.ru)

ВЛАСЕНКО Иван Владимирович - доктор экономических наук, доцент кафедры менеджмента внешнеэкономической деятельности, гостинично-ресторанного дела и туризма, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Пирогова, 3, e - mail: vlasenkovanya@ mail.ru)

УДК 336.338

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ ©

Н. І. БУРЛАКА,
кандидат економічних наук,
доцент, доцент кафедри
економіки та аналізу,
О. М. БАЛТРЕМУС,
кандидат економічних наук,
асистент кафедри
фінансів та кредиту,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця)

Аграрний сектор української національної економіки формує продовольчу безпеку та продовольчу незалежність нашої держави. Україна постійно розширює географію експорту аграрної продукції. Вінницька область має один із найпотужніших у державі агропромислових комплексів, займаючи при цьому провідні позиції за обсягом виробництва валової продукції сільського господарства. Незважаючи на певні досягнення в розвитку аграрної сфери, в Україні ще багато

© **Н.І. БУРЛАКА, О.М. БАЛТРЕМУС, 2016**